

Büyük Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu : (Oğuzlar - Üçoklar - Kınık)

Batı Türklüğünün en kalabalık ve güçlü kesimi olan Oğuzlar , 2. Göktürk Devleti ve Uygur Kağanlığı zamanında daha batıya göç etmek zorunda kalmıştı.

Seyhun bölgesine gelen Oğuzlar, 10. y.y.da kışlık merkezleri Yenikent olan bir siyasî teşkilât oluşturmuşlardır. Başkanlarına Yabgu denildiği için bu devlete de **Oğuz Yabgu Devleti** adı verilmiştir.

Selçuklu Devleti'ne adını veren Selçuk Bey ve babası Dukak da sübaşı görevinde olup, Oğuz yabgusu ile aralarında gizli bir mücadele söz konusuydu.

Sübaşı Selçuk ile yabgunun arası da açılmış, hem bu yüzden hem de yer ve otlak darlığı yüzünden, Selçuk ve emrindekiler Maverâünnehir'e göç etmek zorunda kalmışlardır.

Selçuk Bey'in, Seyhun nehri kenarındaki Cent şehrine göçü (960) Selçuklu Devleti'nin ortaya çıkmasını sağlayacak önemli bir gelişmedir. Kısa bir süre sonra İslâmiyet'i kabul ettiler.

Yabgu unvanını taşıyan Arslan, babasının ölümü üzerine başa geçti. Tuğrul ve Çağrı Beyler, amcaları Arslan Yabgu'nun Gazneliler tarafından tutuklanması ve ölümü üzerine fiilen Oğuzların liderleri durumuna geldiler (1025) .

Büyük Selçuklu Devleti'nin kuruluşunda Gaznelilerle yaptıkları mücadeleler önemli-dir. (Nesa savaşı - 1035 , Serahs Savaşı - 1038 ve son olarak Dandanakan Savaşı - 1040)

* Büyük Selçuklu Devleti, **DANDANAKAN Savaşı** ile bağımsız bir devlet oldu. **Devletin kurucusu ve ilk hükümdarı “TUĞRUL BEY”** sultan ilan edildi, **Merv** başkent yapıldı, fethedilecek ülkeler ve idarecilerin tespiti yapıldı.

* Yapılan fetihlerle devletin sınırları genişletildi.

* Anadolu'ya düzenli akınlar başlatıldı.

* Tuğrul Bey zamanında Bizans ve Gürcülere karşı da büyük başarılar sağlanmıştı. Arslan Yabgu'nun oğlu Kutalmış ve İbrahim Yınal, Bizans-Gürcü kuvvetlerini **Pasinler Savaşı (Anadolu'da Türkler ve Bizans kuvvetleri arasındaki ilk önemli savaş) ile büyük bir hezimete uğrattılar (1048)**. Bu savaşta Gürcü Kralı Liparit esir edilmiş, İstanbul'daki yıkık bir caminin onarımı ve Tuğrul Bey adına burada hutbe okunması şartıyla serbest bırakılmıştır.

* Tuğrul Bey, Abbasi Halifesi Kaim bi-Emrullah'ın isteği üzerine, Şiî Büveyhoğullarının tehdidi altındaki Bağdat'a 1055 ve 1058'de iki kez girmiş ve böylece **“doğunun ve batının sultanı”** unvanını bizzat halifeden alarak, Selçukluların İslâm dünyasının koruyucu liderliğini üstlendiğini kabul ettirmiştir.

* Tuğrul Bey'in ölümü üzerine Çağrı Bey'in oğlu **“ALPARSLAN”** tahta geçti.

* **Nizamülmülk'** ü vezirliğe getirdi.

* Alp Arslan, devlet nizamını sağlar sağlamaz Azerbaycan ve Anadolu üzerine sefere çıktı. Azerbaycan ve Kafkasya'da birçok kaleyi ele geçirdikten sonra Doğu Anadolu'ya girdi. Hıristiyanlığın doğudaki en güçlü kalesi olan **Ani'** yi şiddetli bir kuşatmadan sonra ele geçirdi. Ardından Kars'a girdi (1064).

* Sultan, Abbasi halifeliğini tehdit eden Mısır Fatimî Devleti'ne karşı sefere hazırlandığı sırada Bizans İmparatoru Romen Diyojen'in Doğu Anadolu'ya ilerlediğini öğrendi. Şam'a yürümekten vazgeçen sultan, hızla geri döndü ve **MALAZGİRT**' te Bizans ordusunu ağır bir yenilgiye uğrattı. (1071)

__Bu savaş sonuçları itibarıyla Dandanakan' dan sonra cereyan eden en önemli meydan savaşıdır.

__Malazgirt zaferinden sonra sürekli akınlar ve göçlerle Anadolu'nun kapıları açılıp bütünüyle bir Türk yurduna dönüştürülmesi fırsatı oluşmuştur.

__Anadolu'da ilk Türk beylikleri kurulmaya başlamıştır.

__Türkler için Anadolu'da yeni bir dönem başlamıştır. (Türkiye Tarihi)

__İslam dünyası üzerindeki Bizans baskısı tamamen ortadan kalkmıştır.

__Hristiyanlığın Ortodoks mezhebine bağlı Doğu Roma (Bizans) ilk defa papalıktan yardım isteyerek Haçlı Seferlerinin başlamasına neden olmuştur.

* Malazgirt savaşından sonra Türkler Anadolu'da fetihlere devam ederek Marmara Denizi sahillerine kadar ulaştılar ve Anadolu'da beylikler kurmaya başladılar.

* Alp Arslan'ın ölümü üzerine "**MELİKŞAH**" henüz 18 yaşında iken sultanlığa getirildi (1072).

* Melikşah öncelikle sınırlara tecavüz eden Karahanlı ve Gazneliler'i yenerek, barışa zorladı. Ardından amcası Kavurd'un isyanını bastırdı (1073).

* Devlet merkezi Rey'den daha güneydeki İsfahan'a taşındı.

* Atsız Bey Kudüs ve Şam'ı ele geçirdi.

* Melikşah, düzenlediği seferlerle Kafkasya ve Trabzon sahillerini fethetti

* Bizans'ın Malazgirt' ten sonra anlaşmaya uymamaları üzerine Anadolu akınları hızlandırıldı. Anadolu'ya yapılan Türk akınları neticesinde İzmit'e kadar olan yerler fethedildi.

(Bu fetihlerde yer alan **Kutalmışoğlu Süleymanşah**, İznik ve çevresindeki kaleleri ele geçirdi, Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı olarak **Anadolu (Türkiye) Selçuklu Devleti**'ni kurdu.) (1077)

* Sultan Melikşah henüz 38 yaşında iken zehirlenerek öldü (1092).

Melikşah dönemi, Büyük Selçuklu Devleti sınırlarının doğuda Orta Asya'dan batıda Marmara ve Ege Denizi'ne , kuzeyde Aral Gölü'nden güneyde Umman Denizi'ne kadar genişlediği en parlak ve güçlü dönem olmuştur.

__Melikşah'ın ölümünden sonra gelişen bazı olaylar devletin gücünü kırar. Sırasıyla **Berkyaruk**, **Mehmet Tapar** ve **Sultan Sencer** tahta geçer.

__Sultan Sencer, Büyük Selçuklu Devleti'nin son büyük hükümdarıdır. Onun dönemi ikinci imparatorluk dönemi diye de

adlandırılır. Ancak **1141** yılında **Karahitaylar**la yaptığı "**KATVAN SAVAŞI**" nı kaybetmesi ardından da Oğuz isyanında esir düşmesi devletin yıkılışında önemli rol oynamıştır. Büyük Selçukluların dağılışını hızlandıran gelişmeleri şöyle sıralayabiliriz :

İç Mücadeleler :→ Mahmut, Berkyaruk, Mehmet Tapar ve Sencer arasında
taht mücadelelerinin yaşandığı dönem
Haçlı Seferleri :→ Türklerin Anadolu'yu fethi ve Bizans'ı tehdit etmesi, Ku-
düs'ün Müslümanların eline geçmesi gibi
nedenlerle Hris-
tiyanların Türk ve İslam dünyası üzerine
1096'dan itibaren
başlattıkları seferler

Bâtınîlik Hareketleri :→ Merkezi Alamut Kalesi olan Hasan Sabbah ve adamlarının
siyasi suikastler yaparak meydana getirdikleri
yıkıcı ve bö-

lücü faaliyetler
Karahitay Tehlikesi :→ Doğudan gelen ve 1141' deki Katvan savaşı ile Selçuklu

ülkesinde Müslüman olmayan Türk ve Moğol
İstilas

Oğuz İsyaları :→ Göçebe Oğuzların isyanı, Sultan Sencer'i esir almaları ve
devletin en zengin, en gelişmiş şehirlerini
yağmalamaları

* Sultan Sencer'in 1157' de ölümü ile Büyük Selçuklu Devleti de tarih sahnesinden çekilmiştir.

BÜYÜK SELÇUKLULARA BAĞLI DEVLET ve ATABEYLİKLER

Bağlı Devletler :

Irak ve Horasan Selçukluları (1119 - 1194)

Kirman Selçukluları (1092 - 1187)

Suriye Selçukluları (1092 - 1117)

Türkiye Selçukluları (1075 - 1308)

Atabeylikler :

- Fars Atabeyliđi :→ Salgurlular (1147 - 1284)
Azerbaycan Atabeyliđi :→ İldenizoğulları (1146 - 1225)
Erbil Atabeyliđi :→ Beg-Teginođulları (1146 - 1232)
Şam Atabeyliđi :→ Bōriler (1128 - 1154)
Musul Atabeyliđi :→ Zengīler (1127 - 1259)

İLK TÜRK İSLAM DEVLETLERİNDE KÜLTÜR ve UYGARLIK

Devlet Yönetimi :

- * Türk devlet geleneğinin esasını Selçuklu devlet teşkilatı oluşturmaktadır.
- * Hükümdarlar **mutlak** hakimdirler.
- * **Sultan** , **Sultanülazam** , **Hakan** , **Kađan** , **Karahan** gibi unvanlar kullanılmıştır.
- * Ülke toprakları hanedanın ortak malı sayılırdı.

- * **Hutbelerde** hükümdarın adının okunması , hükümdar adına **para** basılması en önemli egemenlik sembolleridir. Ayrıca **Çetr** (hükümdar şemsiyesi), **Tuđ** , **Sancak** (bayrak), **Otađ** (hükümdar çadırı), **Nevbet** ve **Mühür** de egemenlik sembolleri sayılırdı.

- * Şehzadeler küçük yaşlarda yönetici (melik) tayin edildiğinde yanlarında eğitimlerinden sorumlu, bilgili ve tecrübeli devlet adamları **Atabey** olarak bulunurdu.

- * Devlet işlerinin yürütüldüğü “**DİVAN-I ALİ**” veya “**DİVAN-I SALTANAT**” denilen “**BÜYÜK DİVAN**” hükümet görevini yapardı. Ayrıca ;
 - __ **Divan-ı İstifa** : Mali işler - (Müstevfi)
 - __ **Divan-ı Arz** : Askerlik işleri - (Emir-i Arz)
 - __ **Divan-ı İşraf** : Devlet işlerinin kontrolü - (Müşrif)
 - __ **Divan-ı İnşa** : İç ve dış yazışmalar - (Tuđrai)
 - __ **Divan-ı Mezalim** : Adalet İşleri, ağır siyasi suçlar - “ ? ”

Hukuk sistemi :

- * “Şer’i Hukuk” ve “Örfi Hukuk” olarak iki kaynağa dayanırdı.
- * Yüksek mahkeme olan “**Divan-ı Mezalim**” büyük davalara bakar, başında “**Sultan**” bulunurdu.
- * Şer’i mahkemelerde davalara **Kadılar** bakardı. En büyük kadıya “**Kadi’l Kudat**” denilirdi.
- * Örfi mahkemelerin başında ise “**Emir-i Dad**” bulunurdu.
- * Ordu mensuplarının davalarına “**Kadzaskerler**” bakardı.

(1)

Saray Teşkilatı :

- * Saray devletin yönetim merkezidir. Burada sultan ve ailesi oturur, bunların hiz-metlerini yapan görevliler bulunurdu.
- * (Emir-i Alem , Emir-i Candar , Hacibü’l Hüccab , Emir-i Çeşnigir , Şerabdâr-ı Has Serhenk , Emir-i Ahur , Emir-i Silahdar , Emir-i Meclis)

Ordu Teşkilatı :

Hassa Askerleri	Gulaman-ı Saray	Eyalet Askerleri	Sipahiler	Türkmenler	Yardımcı Kuvvetler
Sultana bağlı özel birliklerdir.	Farklı milletlerden seçilip özel olarak yetiştirilen maaşlı askerlerdir.	Meliklerin, eyalet yöneticilerinin birlikleridir.	İkta sahibi olanların ikta gelirleriyle besledikleri atlı askerlerdir.	Sultanın daveti ile göçebe Türkmenlerin orduya katılan birlikleridir.	Bağlı devlet ve beyliklerin gönderdikleri birliklerdir.

Sosyal Hayat :

- * Selçuklularda ve diğer Türk İslam devletlerinde sosyal yapı Ortaçağ Avrupa’sından tamamen farklıdır.
- * Toplum Hayatında sosyal sınıflar ve eşitsizlik söz konusu değildir.
- * Toplumu yaptıkları işler ve yerleşim durumuna göre kısımlara ayırmak mümkündür.

-1- Yönetenler	-2- Yönetilenler (Ahali)
* Hanedan ve Mensupları	* Yerleşikler
* Askeri ve Sivil görevliler	(Şehirliler)

	(Köylüler)
	* Göçebeler

* Selçuklularda **topraklar** üç kısma ayrılarak ele alınabilir.

-1- Mir'i Topraklar (Devlet toprakları)	-2- Mülk Topraklar (Şahıs toprakları)	-3- Vakıf Topraklar (Vakfedilmiş topraklar)
* Has : Gelirleri hükümdara ait arazilerdir. * İkta : Gelirleri emirler, valiler ve komutanlara verilen , gelirlerin bir kısmı ile atlı askerler beslenen arazilerdir.	Sahibinin istediği gibi kullanma hakkına sahip olduğu özel mülk olan topraklardır.	Gelirleri hayı amaçıyla bağışlanmış topraklardır.

* Selçukluların hakim oldukları Horasan, İran, Irak, Anadolu ve Suriye gibi topraklar hem coğrafi özellikleri dolayısıyla **tarıma** hem de konum olarak **ticarete** uygundur.

* Özellikle ticaretin gelişmesi için haberleşmeye, güvenliğe, yolların ve kervansarayların yapımına önem verilmiştir.

* Tarım ve ticaretin yanı sıra özellikle göçebelerde **hayvancılık** en önemli ekonomik etkinliklerden biridir.

* Yerleşik olarak yaşayanlar **esnaflık ve zanaatkârlık** ile uğraşırlardı.

* Aynı işi yapan esnaf ve zanaatkarların bir araya gelerek dini, ahlaki ve mesleki ilkelere göre teşkilatlanmasına “ **fütüvvet** ” denilirdi.

Devletin başlıca gelir kaynakları :

- ▶ **Vergiler** : → Şer'i Vergiler (Öşür , Haraç , Cizye)
→ Örfi Vergiler
- ▶ **Ganimetler**
- ▶ **Bağlı devlet ve beyliklerden gelen hediye ve yıllıklar**

İlim ve Eğitim :

* İlimler Dini (İslami) İlimler ve Beşeri (Pozitif) ilimler olarak ayrılır fakat bir bütün olarak ele alınırdı.

* Devletin ve hükümdarların koruyuculuğu ve desteği, çok sayıda eğitim kurumu (medrese, tekke ve zaviyeler) yapılması sayesinde gelişmiş bir ilim hayatı vardır.

* Medrese örneklerine ilk defa Karahanlılar'da rastlansa da büyük medreseler Selçuklular zamanında açılmıştır.

İlk medrese → Tuğrul Bey → Nişabur

Nizamiye Medreseleri → Alparslan (Nizamülmülk) → Bağdat, İsfahan, Nişabur, Belh, Herat, Basra

* Özellikle Matematik ve Astronomi alanında büyük önemli gelişmeler yaşanmıştır. **Rasathaneler** yapılarak gök cisimlerinin hareketleri izlenmiştir. **Celali Takvimi** hazırlanmıştır.

* Ömer Hayam , Beyhaki , Ebu'l Muzaffer , Vasıti , Ahmed Tusi vs. yetişmiştir.

* Türk- İslam Devletlerinde yetişen önemli bilim adamlarından bazıları şunlardır,

a. Farabi- Felsefe b. Biruni - Matematik c. İbn-i Sina - Tıp
d. Barani- Trigonometri e. Uluğ Bey- Astronomi f. Ali Kuşçu-
Astronomi

* İlim hayatında pek çok alim yetişip çok değerli eserler verildiyse de XIII. y.y.da Moğol istilası sırasındaki tahribatla bunlardan faydalanma oranı azalmıştır.

* Konuşma dili olarak **Türkçe** , ilim dili olarak **Arapça** , edebiyat dili olarak **Farsça** kullanılmıştır.

* Sadi-i Şirazi , Ömer Hayyam, Enveri gibi edip ve şairler yetişmiştir.

Mimarlık ve Sanat :

* Selçuklularda ve diğer Türk – İslam devletlerinde gelişmiş bir mimari , çok sayıda mimari eserler vardır. Ancak Moğolların ve Batınilerin yıkıcı faaliyetleri dolayısıyla çok sayıda mimari eser tahrip olmuştur.

* Saray, medrese, cami, türbe, “**kümbet**”, kervansaray, ribat, han, bedesten, hamam, kale, sur, tersane, ve diğer sosyal sivil ve askeri eserler ...vs. belli başlı Selçuklu mimari eserlerini oluşturur.

* Kitabe, Hat, Tezhip, Minyatür, çini, halı, kilim ve seccadeler de Selçuklu eserlerine katkı sağlayan sanat unsurlarıdır.

ANADOLU'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLET ve BEYLİKLERİ

* Kendilerine yurt arayan Oğuzlar için siyasi ve sosyal yönden karışıklıklar içinde bulunan Anadolu'ya yerleşmek için şartlar oldukça elverişliydi. Bu elverişli şartları değerlendiren Türkler, Malazgirt Savaşı'nın kazanılmasından sonra Anadolu'nun eşitli bölgelerinin fethini gerçekleştirerek farklı bölgelerde devletler kurmaya başladılar.

* Türk tarihinde bundan sonra başlayan döneme “**Türkiye Tarihi**” denilir.

- * Türkiye Tarihi :▶ “**İlk Beylikler**” dönemi,
▶ “**Anadolu Selçuklu Devleti**” dönemi,
▶ “**Anadolu Beylikleri**” dönemi,
▶ “**Osmanlı Devleti**” dönemi,
▶ “**Türkiye Cumhuriyeti**” dönemi olarak

günümüze

kadar devam etmektedir.

SALTUKLULAR :

* **Ebul Kasım Saltuk** tarafından **Erzurum ve çevresinde** kurulmuştur. (**1072**)

❖ Malazgirt Zaferi'nden sonra **Anadolu'daki ilk Türk devletidir.**

❖ Danişmentlilerle birlikte Haçlılara karşı başarıyla mücadele etmiş,
Gürcülerle savaşmış,
II.Saltuk zamanında Türkiye Selçukluları ile iyi ilişkiler kurmuştur.

❖ **Türkiye Selçuklu Sultanı Rükneddin Süleyman Şah** tarafından son verilmiştir.
(**1202**)

❖ Buldukları bölgede ticaret ve hayvancılık gelişmiştir.
Kale Camii , Tepsi Minare , Ulu Cami , Üç Kümbetler , Mama Hatun Türbesi
günümüze ulaşan önemli Saltuklu eserleridir.

DANIŞMENTLİLER :

☀ Danışment Ahmet Gazi tarafından Sivas ve çevresinde kuruldu. (1080)
☀ Anadolu'daki ilk Türk beyliklerinin en güçlüsü olup Haçlılarla en çok mücadele edenidir.
☀ Türkiye Selçukluları ile birlikte Haçlılara karşı mücadele etmişler, Fırat'tan Sakarya'ya kadar Orta ve Kuzey Anadolu'yu egemenliğine almışlar, Bizans ve Ermeni kuvvetleriyle savaşmışlardır.
☀ Türkiye Selçuklu Sultanı II.Kılıçarslan tarafından son verilmiştir. (1178)
☀ Kendi adlarına para basmışlar , Tokat ve Niksar'da dönemin önemli eğitim kurumları olan “Yağıbasan Medreseleri” ni kurmuşlardır. Kayseri Ulu Cami dönemin önemli mimari eseridir. Bu dönemin mücadelelerini anlatan dönemin önemli destanı “Danışmentname” dir.

MENGÜCEKLİLER :

✚ Mengücek Gazi tarafından Erzincan ve çevresinde kurulmuştur. (1080)
✚ Mengücek Gazi, Gürcülere ve Rumlara karşı yapılan savaşlarda başarılı olmuş Oğlu İshak, Artuklu ve Danışmentlilere yenilerek Danışmentlilerin himayesine girmiş İshak'ın ölümünden sonra Erzincan ve Divriği olmak üzere iki kola ayrılmışlardır.
✚ Her iki kola Moğol istilasından önce Türkiye Selçuklu Sultanı I.Alaaddin Keykubat son vermiştir. (1228)
✚ Mengücekliler zamanında Erzincan , Kemah ve Divriği tarım, ticaret ve sanayi açısından gelişmiş, bilimin gelişmesine de önem verildiğinden bu şehirler birer kültür merkezi haline gelmiştir.
✚ Divriği'de Darüşşifa ile birlikte külliye olarak yaptırılan “Ulu Cami” dönemin en önemli eseridir.

ARTUKLULAR.

☺ Artuk Bey 'in oğulları (Sökmen ve İlgazi) tarafından kurulmuştur. (1098) Hasankeyf , Mardin ve Harput yöresinde üç kol halinde yaşamışlardır. (1102)
☺ Bizanslılarla, Gürcülerle ve Haçlılarla mücadele etmiş Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında rol oynamışlardır.
☺ Artuklular zamanında tarım , ticaret ve sanayi gelişmiş Bilim alanında “Cezeri” gibi bilginler önemli çalışmalar gerçekleştirmişlerdir.
☺ Batman'da “Malabadi Köprüsü” , Mardin'de “Hatuniye Medresesi” , Koçhisar'da “Ulu Cami” , “Muzafferiyeye , Semanin , Şehidiye ve Hüsamiye Medreseleri” bu döneme ait

önemli eserlerdir.

ÇAKA BEYLİĞİ :

🎵 Oğuzların Çavuldur koluna bağlı olan **Çaka Bey** tarafından **İzmir ve çevresinde** kurulmuştur. (**1080**)

🎵 Bizans'ın elinde esir kaldığı sürede denizciliği öğrenen **Çaka Bey , ilk Türk donanmasını kuran ilk Türk denizcisi** kabul edilmektedir.

🎵 Kurduğu donanma ile Bizans'a ve Haçlılara karşı büyük başarılar kazanmış, Urla, Foça ve Midilli'yi almış, Rodos sakız ve İstanköy adalarını işgal etmiş, İstanbul'u ele geçirmek için Türkiye Selçukluları ve Peçeneklerle ittifak yapmıştır.

🎵 Çaka Bey'in İstanbul'u ele geçirmek için Türkiye Selçukluları ve Peçeneklerle ittifak yaptığını haber alan Bizans, Türkiye Selçuklu Sultanı I.Kılıçarslan'ı kışkırtması sonucu öldürülerek beyliği sona ermiştir. (**1094**)

ANADOLU' DA KURULAN DİĞER TÜRK BEYLİKLERİ

ADI	KURUCUSU	KURULDUĞU YER
SÖKMENLİLER	Sökmen Bey	Ahlat ve Van Gölü Çevresi
İNALOĞULLARI	Sadr Bey	Diyarbakır ve çevresi
ÇUBUKOĞULLARI	Çubuk Bey	Harput ve çevresi
DİLMAÇOĞULLARI	Mehmet Bey	Bitlis ve çevresi
İNANÇOĞULLARI	Mehmet Bey	Denizli ve çevresi
TANRIVERMİŞOĞULLARI	Tanrıvermiş Bey	Efes ve çevresi

Anadolu'da Kurulan İlk Türk Beyliklerinin Ortak Özellikleri :

☺ Kuruldukları bölgeleri Türkleştirerek Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesini sağladılar.

☺ Bizans, Gürcü, Ermeni ve Rumlarla mücadele ederek Türk ve İslam dünyasını Haçlı saldırılarına karşı korudular.

☺ Anadolu'da İslam dininin yerleşmesi , yayılmasını ve Türk-İslam medeniyetinin gelişmesini sağladılar.

☺ Türk-İslam mimarisine ait çok sayıda eserlerle Anadolu'nun bayındır hale gelmesini sağladılar.

SON

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ (ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ) (1077 - 1308)

♥ Selçuklu soyundan gelen Kutalmış Bey'in oğlu “**Süleyman Şah**” tarafından “**İznik**” te kurulmuştur.

Süleyman Şah'a Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın hükümdarlık ünvanı veren bir ferman, Abbasi Halifesinin de hükümdarlığını onaylayan bir menşur göndermesi ile devlet kurulmuş oldu. (1077)

♥ Süleyman Şah batı yönünde fetihlere devam ederek devletin sınırlarını Marmara kıyılarından Çukurova'ya kadar genişletti. Bizans ile İstanbul Boğazı'nı sınır olarak belirleyen bir antlaşma yaptı.

♥ Yerine Ebul Kasım'ı bırakarak güneye sefere çıktı. **Tarsus, Adana, Antalya, Antep** ve **Antakya**'yı aldı.

♥ Bu fetihler Suriye Selçuklu Meliki Tutuş ile ilişkilerini bozdu. Yapılan savaşta Süleyman Şah yenildi ve hayatını kaybetti (1086). Mezarı **Caber Kalesi**'ndedir. Lozan Antlaşması ile Türk toprağı kabul edilen bu yer Türk askerleri tarafından korunmaktadır.

Süleyman Şah'ın ölümünden sonra (1086-1092) bir süre fetret dönemi yaşandı.

I. Kılıçarslan Dönemi :

— Devlet işlerini düzene koydu.

- ___ Bizans üzerine baskı kurdu.
- ___ Çaka Bey'i ortadan kaldırdı.
- ___ Malatya'yı kuşattığında I. Haçlı seferinin başlaması ve İznik'i kuşatması üzerine geri döndü.
- ___ İznik'te başarılı bir savunma yaptıysa da şehri Bizans'a terk ederek devletin merkezini **Konya**'ya taşıdı.
- ___ Danişmentlileri yenerek Malatya'yı ele geçirdi.
- ___ Daha sonra Suriye'ye yöneldi ve Musul'u aldı.
- ___ Emir Çavlı ile yaptığı savaş yenildi ve Habur Irmağı'nda hayatını kaybetti (1107).

I. Mesut Dönemi :

- ___ 1107 - 1116 yılları arasında tekrar fetret devri yaşandı ancak Mesut kayınpederi Danişmentli Emir Gazi'nin de yardımını alarak tahta çıktı.
- ___ Danişmentlilerle işbirliği yaparak Bizans'a karşı başarılar elde etti.
- ___ Danişmentlilerin iç karışıklıklarından yararlanarak Ankara , Çankırı , Kastamonu ve Elbistan'ı ele geçirdi.
- ___ Konya yakınlarında Bizans ordusunu yendi.
- ___ II. Haçlı ordusunu Eskişehir yakınlarında yenerek büyük ün kazandı.
- ___ Danişmentlilerden Sivas'ı ve Malatya'yı aldı. **1155** yılında Konya'da öldü.

HAÇLI SEFERLERİ

 ► Türklerin Anadolu'yu fethi ve Bizans'ı tehdit etmesi, Kudüs'ün Müslümanların eline geçmesi gibi nedenlerle Hıristiyanların Türk ve İslam dünyası üzerine 1096'dan itibaren başlattıkları seferlere denilir.

* Bu seferlerde Hıristiyan askerlerin haç sembolleri kullanmaları dini sebepleri ön plana çıkarmışsa da bu seferlerin siyasi , sosyal ve ekonomik sebepleri de vardır.

HAÇLI SEFERLERİNİN SEBEPLERİ

<p style="text-align: center;">DİNİ</p>		<ul style="list-style-type: none"> * Hristiyanların kutsal yerleri özellikle Kudüs'ü müslümanlardan geri almak istemesi, * Fransa'da ortaya çıkan Kluni tarikatının kışkırtmaları, * Papa ve din adamlarının nüfuzlarını artırmak istemeleri,
<p style="text-align: center;">SİYASİ</p>		<ul style="list-style-type: none"> * Türkler karşısında zor durumda kalan Bizans İmp.nun Avrupa'dan yardım istemesi, * Avrupalıların Türkleri Anadolu, Suriye ,Filistin ve Akdenizden uzaklaştırmak istemesi, * Senyör ve şövalyelerin macera arzuları
<p style="text-align: center;">EKONOMİK</p>		<ul style="list-style-type: none"> * Avrupalıların doğudan gelen ticaret yollarına hakim olmak istemeleri, * Avrupa'da toprak sahibi soyluların daha çok toprağa ve zenginliğe sahip olmak istemeleri * Avrupalıların doğunun zenginliklerine doğrudan sahip olmak istemeleri

* Haçlı Seferleri **toplam sekiz** tanedir. **İlk dördü önemli** olan bu seferlerin **ilki 1096'da** başlamış, en **sonuncusu ise 1270** yılında yapılmıştır.

I. Haçlı Seferi :

(1096 - 1099)

■ Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden Piyer Lermi'tin komutasında toplanan ilk grubun tamamına yakını Türkiye Selçuklu ordusu tarafından yok edildi.

■ 600.000 kişilik ikinci grup büyük kayıplar vermesine rağmen Kudüs'e ulaştılar ve burada bir "**Latin Krallığı**" kurdular.

■ Ayrıca **Antakya, Urfa, Sur, Trablusşam** ve **Yafa** şehirlerinde de kontluklar kurdular.

II. Haçlı Seferi :

(1147 - 1149)

■ Musul Atabeyi İmadeddin Zengi, Urfa Latin Kontluğu'na son verince Alman imparatoru III. Konrad ve Fransa kralı VII. Lui yeni bir sefer başlattılar.

■ İlk kez kral ve imparatorların katıldığı bu sefer de amacına ulaşamadı.

III. Haçlı Seferi :

(1189 - 1192)

■ Eyyubi hükümdarı **Selahattin Eyyubi**'nin 1187'de "**Hattin-(Hittin) Savaşı**"nda haçlıları yenerek Kudüs'ü geri alması üzerine yapılmıştır.

■ Bu seferde o zamana kadar oluşturulan orduların en büyüğü meydana getirilmiş, sefere **Alman İmparatoru Frederik Barbaros, Fransa Kralı II. Filip Ogüst** ve **İngiltere Kralı Arslan Yürekli Rişar** katılmıştır.

■ Ancak Kudüs'ü geri almayı başaramamışlardır.

IV. Haçlı Seferi :

(1202-1204)

■ Eyyubilerin Filistin'deki Yafa'yı ve Suriye'deki bazı şehirleri ele geçirmesi üzerine düzenlenmiştir.

■ Ancak bu sefer doğrudan Bizans üzerine yapıldı. İstanbul'da yönetime el koyan Haçlılar bir "**Latin Krallığı**" kurdular.

■ Bunun üzerine Bizans hanedan mensupları **İznik** ve **Trabzon**'da iki ayrı devlet kurdular.

* Daha sonra düzenlenen dört Haçlı seferinin hiç biri Anadolu üzerinden yapılmamış ve bu seferlerde de Haçlılar hiçbir başarı elde edememişlerdir.

HAÇLI SEFERLERİNİN SONUÇLARI

DİNİ

- * Avrupa'da kiliseye ve din adamlarına duyulan güven sarsıldı.
- * Hıristiyanlarca kutsal kabul edilen topraklar yine müslümanların elinde kaldı.
- * Katolik ve Ortodoks kiliseleri arasındaki ayrılıklar daha da derinleşti.

SIYASİ

- * Seferler sırasında bir çok soylunun ölmesi Avrupa'da feodalite (Derebeyliğin) zayıflamasına neden olmuştur.
- * Anadolu Selçuklu Devleti'nin bir kısım topraklarını kaybetmesi Türklerin batıya ilerleyişini bir süre durdurmuştur.
- * Haçlılarla yapılan mücadeleler daha sonraki dönemde başlayacak Moğol saldırıları karşısında güçsüz bıraktı.
- * Haçlılara karşı büyük başarılar elde eden Türklerin İslam dünyasındaki saygın ve lider konumu güçlendi.

EKONOMİ

- * Doğu- Batı ticaretin gelişti , Akdeniz limanları önem kazandı.
- * Papaların ve kralların seferlere mali destek için İtalyan bankerlere başvurması Avrupa'da bankacılık fikrini geliştirdi.
- * Ticaretin gelişmesiyle ticaretle uğraşan "Burjuva" sınıfı önem kazandı.
- * Seferlerin yolu üzerinde bulunan yerler ekonomik kayıplara uğradı.

BİLİM ve TEKNOLOJİ

- * Avrupalılar İslam kültür ve medeniyetini yakından tanıdı ve faydalandılar
- * Avrupalılar pusula, barut ve kağıt yapımını İslam dünyasından öğrendiler.
- * Avrupalılar Türk-İslam mimari tekniklerini (köprü, kemer, kervansaray v.b.) öğrendiler.
- * Avrupalılar dokuma, cam ve deri işleme sanatlarında yeni bilgiler edindiler.